

Slap Rinka

Slap Rinka, ki ga lahko do neke mere upravičeno imamo tudi za izvir Savinje, se poleg občasnih drugih tokov večinoma napaja iz kraškega izvira v krnici Okrešelj nad njim na nadmorski višini okrog 1280 m. Tik ob njem vodi planinska pot do koče na Okrešlju. Voda teče sprva preko manjših slapišč ali vodnih stopenj, nato pa pada preko tektonsko-ledeniške stopnje med približno 1200 in 1100 m n. v. Pri tem tvori 90 m visok slap (slapišče 105 m) preko previsne polkrožne stene iz trdega brečastega konglomerata. V spodnjem delu slap pada na lehnjakov stožec, ki ga je oblikovala prseča voda, iz katere se je izločil apnenec. S skupno višino 105 m spada med najvišje slapove v Sloveniji.

Voda pod slapom, ki jo uradno imenujemo Kotovec, teče naprej po prodnem nanosu in glede na količino vode tudi ponikne, nato ponovno izvira niže v dolini kot Črna (izvir na okrog 740 m n. v.), čeprav je občasni površinski tokov več (ARSO, Vode, 2020).

Slika 1: Slap Rinka in okrepčevalnica Orlovo gnezdo na desni julija 2014
Foto: A. Polšak

Slika 2: Zamrznjen slap pozimi leta 2004
Foto: A. Polšak

Lahko dostopen slap – od parkirišča do slapu je 15 minut zmerne hoje – prihajajo občudovat številni turisti, pozimi, če slap zamrzne (Slika 2), pa tudi alpinisti.

Kakor številni izviri v naših gorah je tudi izvir Savinje nastal v kraškem površju na stiku prepustne in neprepustne podlage. Voda, ki se nabira pod tamkajšnjimi gorskimi vrhovi, zaradi kraškega površja ponikne, vendar potem naleti na plasti neprepustnega karnijskega apnenca¹, zaradi česar se v spodnjem delu Okrešlja pojavi več izvirov, od katerih je največji tik ob planinski poti do Frischaufovega doma označen kot izvir Savinje. Vodni tok si je malo naprej vrezal strugo v brečasti konglomerat in se vanj poglobil vsaj kakšnih 10 m, končno pa voda pada preko praga v zgornji del doline (Kot) pod imenom slap Rinka. Geološko gledano, slap Rinka pada čez tektonsko stopnjo narivnega stika med anizijskim dolomitom (spodaj) in triasnim

1 Ta nagubani bituminozni karnijski apnenec, ki je skoraj v celoti skrit pod podlago in ga na osnovni geološki karti ni, je mdr. prav nazorno opisal tudi Ramovš (1975, 1983). Pripisal ga je rabeljskim plastem, vendar po Celarcu in Žaloharju (2010: 183) ne gre za rabeljske plasti, ampak za njihov ekvivalent martuljski apnenec.

Slika 3: Informacijska tabla, ki opozarja na spomeniški pomen slapu Rinka.

Obiskovalec bo na njej našel le osnovne podatke, kar je za kakšno geografsko ekskurzijo gotovo premalo. Območje je od leta 1987 naravni spomenik, prav tako je od tega leta celotna Logarska dolina krajinski park (Odlok o razglasitvi ..., 1987).

Foto: A. Polšak, 2008

apnencem, ki se menjava z dolomitom (zgoraj)² ter gradi večino tega gorskega območja.

Obiskovalca pritegne tudi omenjeni brečasti konglomerat, ki pa ni zlepljena ledeniška morena. Gre za klaste ali kose grušča iz apnenca, kakršen je na Okrešlju in ostenjih nad njim, ki so trdno zlepljeni s finejšim rdečkastim vezivom, ki mu barvo dajejo železovi oksidi. Ker pa niso vsi klasti (kosi grušča) v njej oglati, ampak je celo večji delež delno zaobljenih, tako kamnino imenujemo brečasti konglomerat. Ker ne vsebuje ostankov fosilov, mu je težko določiti starost. Ramovš (1975, str. 58) se nagiba k pliocenski starosti. Šlo naj bi za gradivo, ki je bilo odloženo v nekem toplejšem obdobju, kasneje pa je erozija večino gradiva odstranila. Prve ledeniške morene se nahajajo na levem in desnem bregu vodotoka pred parkiriščem k slapu Rinka, akumulirane pa so bile v času zadnjega viška pleistocenske poledenitve (Stojilković in sod., 2013).

V času pleistocenskih poledenitev je bila Logarska dolina bolj ali manj poledenela. Tako je v zadnji ledeni dobi iz Okrešlja preko današnjega slapu v zgornji del doline polzel

ledenik. Pričel se je pod Rinkami na nadmorski višini okrog 1945 m in končal na nadmorski višini okrog 860 m malo pred današnjim Domom planincev (Stojilković in sod., 2013). Poledenitev dokazujejo ohranjeni ostanki moren v dolini, verjetno pa so iz tega obdobja tudi na Okrešlju. Po umiku ledenika si je voda dokončno utrla današnjo pot v dolino in pri tem ustvarila enega najlepših slapov v Sloveniji (Skoberne, 1988).

Slika 4: Leta 2006 je obilno sneženje na območju slapu povzročilo močan snegolom.

Pod slapom se je nakopičilo ogromno podrtega drevja in drobirja, pod katerim je sneg vztrajal še sredi poletja. V ozadju je vidna na novo urejena pot na Okrešlju (45 min).
Foto: A. Polšak

Slika 5: Korenine tako varujejo kot drobijo skalno podlago.

Okolica slapu je geografska učilnica tudi z drugih vidikov. Opazovati je mogoče različne faze razvoja prsti in druge reliefne oblike – npr. vršaj, ki ga je na desni (gledano proti dnu doline) odložil občasen hudourniški potok.
Foto: A. Polšak, 2008

² V starejši literaturi je ta geološka enota imenovana cordevolski skladi, zdaj jo imenujemo schlernska formacija. Njen časovni razpon je od zg. ladinija do sp. karnija (srednji do zgornji trias) (Novak, 2021).

Dodajmo na koncu še nekaj besed o pomenu slapu. Slap leži pod štirimi Rinkami (Koroško, Štajersko, Kranjsko in Malo Rinko). Na vrhu Koroške Rinke ali Križa je bila nekdaj deželna tromeja med Štajersko, Kranjsko in Koroško. Morda je prav to dejstvo botrovalo temu, da so obiskovalci Logarske doline začeli za slap uporabljati ime Rinka (Skoberne, 1988, str. 112). Poudariti je treba tudi, da Krajinski park Logarska dolina in tudi sam slap Rinka (kot geolokacija) privabljata številne turiste, ki si pridejo ogledat tamkajšnje geomorfološke in geološke naravne vrednote, in zato govorimo o geoturizmu. Slap Rinka omogoča namreč izobraževalno, rekreativno in ekonomsko geosistemsko storitev. Je tudi ena od vročih točk geodiverzitete Krajinskega parka Logarska dolina (Stojilković, 2020), saj je v njegovi okolici poleg izteka doline in dolinskega dna največ različnih reliefnih oblik in drugih pojavov (dolinsko dno, vršaj, morensko gradivo, izvir, ponor, slap, vhod v jamo, v okolici pa tudi melišča, podorni bloki, krnica idr.).

Slika 6: Poškodbe na drevju pod strmini pobočji zaradi padajočih skal in kamenja.

Tako nakopičeno gradivo tvori obsežno kamnišče.

Foto: A. Polšak, 2008

Viri in literatura:

1. ARSO, Vode (2020). http://meteo.arso.gov.si/uploads/probase/www/hidro/watercycle/text/sl/observation_sites/springs/Crna%20v%20Logarski%20dolini.pdf.
2. Novak, Matevž (2021). O nastanku slapu Rinka, ustno.
3. Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti ter kulturnih in zgodovinskih spomenikov na območju občine Mozirje (1987). Uradni list SRS, št. 27/87. Dostopno na: http://www.eheritage.si/MK_Dokumenti/p0475_1.pdf.
4. Ramovš, A. (1975). Kako je nastal slap Rinka. *Proteus*, 38:51–59.
5. Ramovš, A. (1983). *Slapovi v Sloveniji*. Ljubljana: Slovenska matica, 292 str.
6. Skoberne, P. (1988). *Sto naravnih znamenitosti Slovenije*. Ljubljana: Prešernova družba, str. 112–113.
7. Stojilković, Borut, Stepišnik, Uroš, Žebre, Manja (2013). Pleistocenska poledenitev v Logarski dolini. Dela. Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, številka 40, str. 25–38.
8. Stojilković, Borut (2020). Metodološki problemi vrednotenja geodiverzitete: primer Krajinskega parka Logarska dolina. Dela. Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, številka 51, str. 51–72. Dostopna na: <https://revije.ff.uni-lj.si/Dela/article/view/8500/8723>.
9. Žalohar, J., Celarc, B. (2010). Zgornjetriasne plasti slovenskih Alp. *Scopolia*, suppl. 5: 180–187.

Slika 7: Slap Rinka z Ojstrice

Lepo je vidna diagonalna izjeda v rdečkastem brečno-konglomeratnem pobočju, preko katere pada slap, ki je na tem mestu ujet v geološko prelomnico. Vtis je, da tu izpostavljena kamnina kljub veliki trdoti dokaj hitro prepereva, k čemur gotovo pripomore tudi zimska zmrzal, kar takrat dokazujejo številne ledene sveče na steni.

Foto: A. Polšak, 2011